

Рилєєв Кіндрат Федорович

Біографія

Кіндрат Федорович Рилєєв (18 вересня (1 жовтня) 1795, с. Батово, Санкт-Петербурзька губернія — 13 (25) липня 1826, Санкт-Петербург) — російський поет і революціонер-декабрист, один із дуже нечисленних російських прихильників ідеї національного визволення України.

З біографії

Син дрібного поміщика, народився в Петербурзькій губ.. Батько — підполковник Рилєєв Федор Андрійович (помер 1844 року у Києві), мати — Ессен Анастасія Матвіївна (1758 — 1824), придбала в 1800 село Батово Петербурзької губернії, де й оселилася з сином. Виховувався у кадетському корпусі. У 1814 році випущений прапорщиком в 1 кінну роту 1 резервної артилерійської бригади. Учасник закордонних походів російської армії 1814 — 1815 років. Після війни разом з ротою квартирував в Ретово Віленської губ., а потім біля Павловська Воронежської губернії. 08.09.1818 року подав прохання про відставку за домашніми обставинами. Перебування у Німеччині, Швейцарії, Франції запліднило його ідеями лібералізму, що переросли в російський демократизм з планами знищення монархії й царської фамілії. На 1817 — 20 припадає перебування Р. на Слобідській Україні. У 1819 переселився до Петербургу і служив спочатку в кримінальному суді, з 1823 в "Рос.-Амер. Торг. Компанії". З 1819 року співробітничав у журналах ("Невський глядач", "Син вітчизни", "Благонамірний"), 25 квітня 1821 вступив членом-співробітником в Вільне товариство любителів російської словесності. У 1824 году обраний членом цензурного комітету і в 1824—1825 виконував обов'язки цензора поезії. У 1823—1825 видавав разом з Бестужевим О. О. альманах "Полярна зірка".

Масон, майстер петербурзької ложі "Полум'яніюча зірка" (1820 — 1821), що входила до союзу Астрей. У політ. житті активізувався з 1823, вступивши до Північного товариства декабристів. Після від'їзду Трубецького С. П. в кінці 1824 року в Київ замінив його в Директорії і взяв на себе керівництво Північним товариством. Один з керівників підготовки повстання на Сенатській площі. Заарештовано вночі 14.12.1825 року і доставлений до Петропавловської фортеці. Засуджений поза розрядами і 11.07.1826 року до повішення. 13 07.1826 страчений на кронверку Петропавловської фортеці. Похований разом з іншими страченими декабристами на острові Голодаї.

Літературна творчість

Як поет, Рилєєв був романтиком. У його "Думах" відчувається спочатку російський націоналізм, який незабаром замінюється ідеєю боротьби проти московського деспотизму ("Марфа Посадниця"), возвеличенням українського козацтва, що під проводом Хмельницького веде боротьбу проти поневолення (дума "Богдан Хмельницький").

Інтерес до України у Рилєєва диктувався мотивами естетичними й політичними.

Рилєєв вивчав укр. фолклор, був знайомий з представниками укр. школи в рос. літературі М. Маркевичем і О. Сомовим, з укр. етнографом кн. М. Цертелєвим. Його симпатії до України визначилися і його переконанням, що укр. народів залишилася чужою рабська психіка, породжувана рос. кріпацтвом ("Про Острогозьке"). Всупереч загально-прийнятій за його часів історичній схемі М. Карамзіна, у Рилєєва знаходимо натяки на органічний зв'язок коз. Києва з Києвом старокнязівським (уривок "Київ" з фрагментів поеми "Наливайко") — наслідок впливів "Історії Русів". У тонах байронізму написана поема "Войнаровський", в якій Войнаровського, засланоного на Сибір, показано в авреолі носія укр. нац. ідеалів, а натяками піднесено гетьмана І. Мазепу на п'єдестал героїзму. Хоч поему й скалічила цензура скороченнями і коментарями, твір викликав ентузіазм серед українців (лист М. Маркевича від імені укр. суспільства до автора, відгук у харківському "Украинском Журнале"), а серед росіян — шовіністичне обурення. Саме на противагу Р. О. Пушкін написав поему "Полтава". Збереглися уривки поеми Рилєєва "Мазепа", настроєво сильні, перейняті патосом боротьби проти російського поневолення України.

Погляди Рилєєва шанував Шевченко, що спричинило його ідеалізацію декабристського руху. Твори Рилєєва багатократно перекладено на українську мову (П. Грабовський, П. Мирний, О. Кониський, П. Тичина, М. Рильський, В. Сосюра, М. Малишко, М. Терещенко, та ін.). Один з кращих перекладів "Войнарівського" належить О. Коваленко (1916).